UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Quadragesimasepti[m]a, illud no[n] cupidu[m] domui sue preposito[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

Uel dic degradetur.i.ſuſpendat̄ ⁊ reuocetur ꝑ papā.
a Seditionarios. Ordinādos. Et ordinatos debꝫ ciendos.
b Uſurarios. Quia tales propter auaritiam pro minimo litigant.
c Uel iniuriarū. De hoc dixi ſupra diſt.proxi. et ꝙ emendat.

ratore: vt.ff.de ꝓc.ꝓcurator ꝗ ꝓ euictione. qꝛ tutor fit ex neceſſitate: ꝓcurator voluntate.ff.de procu.l.j.§.
f Cōmodis. Qꝛ periculoſa eſt talis cōpenſatio.xiiij.diſtin.quod ait.
Quod autem. Hec diſtinctio diuiditur in quatuor partes.in quarum prima pricipaliter prohibet vſuras: ⁊ hoc facit per quinqꝫ authoritates. Secunda ibi: Uirū. Tertia ibi: Neceſſe eſt. Quarta ibi: Quod tunc. Jo an.de fan.

Non licet ⁊c. Hec ē tertia pars huius diſtinctionis in qua reſpondet ⁊ prohibet vſuras precipue clericis: prohibet dico per duas authoritates. Joan.de fan.
d Seſcupla. Hic ponitur ſeſcuplum pro ſeſquialtero: quod cōtinet totum, et eius medietatem. Seſcuplum ſm ꝙ per ſ. ſcribitur, dicitur a ſeſqui, quod eſt totum: et plica. vnde ſeſcupla vſura dicitur cū datur ſumma aliqua, et recipitur ſumma illa cuꝫ ſua plica id eſt medietate. Sexcuplum ſcriptum per.x. dicitur quenarum libꝫ res ſexies multiplicata.

Seſcuplum.
iij.ps.
Ut ſenarius ad ꝗter narium ē ſeſcuplex.

Item. De eodem.
Clericū ſcurrilē et ꝟbis turpibꝰ ioculatorē, ab officio eſſe retrahendū cenſemus. Item. De eodem.
Clericꝰ inuidēs fratrū ꝓfectibus, donec in vitio eſt, nō ꝓmoueat̄. Idem.
Non ſunt ordinandi qui ſeditionibus vacant.
Seditionarios ſtatuimꝰ nunqꝫ ordinādos [a] clericos, ſicut nec vſurarios [b], vel iniuriarum [c] ſuarum vltores.
Item ex concilio Laodicēſi.
Uſuras exigere clericꝫ minime licet.
Non licet fenerari miniſtris altaris, vel in ſacerdotali ordine conſtitutis, vel vſuras, vel lucra (que ſeſcupla [d] dicuntur) accipere.
Item Leo papa.
Nec ſuo nomine nec alieno clericus fenerator exiſtat.
Sicut non ſuo [e], ita nec alieno noīe aliqs clericorū exercere fenus attentet. Indecēs eſt eīn crimē ſuū cōmodis [f] alienis impendere et exercere. Fenus autē hoc ſolū aſpicere ⁊ exercere debemus: vt qꝺ hic miſericorditer tribuimus, a dn̄o (qui multipliciter ⁊ in perpetuū māſura tribuit) recipere valeamus.

Diſtinctio.xlvij.
Quod autē [g] in fine huius capituli vſurarij ordinari ꝓhibētur [h], inde eſt ꝙ vſuraꝫ exercētes cupiditati deſeruire ꝓbantur. cupidi autē ab apoſtolo ordinari prohibent̄: quia tales facile a iuſto deuiarent.
Unde in canonibus apoſtolorum legitur.
Diaconus, preſbyter, ⁊ epiſcopꝰ exigēs vſuras (niſi deſierit) deponatur.
Epiſcopus aut pbr̄, aut diaconus vſuras a debitoribꝰ exigens [i]: aut deſinat, aut certe deponatur.
Itē ex cōci. Niceno ca.xviij.
Uſuras exigens, ſiue clericus, ſiue ſubiectus regule, deijciatur.
Quoniā multi ſub regula conſtituti auaritiā et turpia lucra ſectantur, obliti qꝫ diuine ſcripture dicentis. Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram, mutuum dantes, centeſimas [k] vſuras exigunt: iuſte cenſuit magna et ſancta ſynodus: vt ſi quis inuentus fuerit vſuras vel hemiolia decetero exercere, vel aliquam machinationem circa hoc facere, deponatur.

e Caſus. Quidam queſiuerunt a dn̄o papa vtrum liceret alicui clerico tutorio vel curatorio nomine vſuras exercere? Et reſpondet ꝙ ſicut nō ſuo, ita nec alieno nomine dꝫ quis facere vſuras. Incongruuꝫ enim eſt pro aliorum commodis perpetrare delicta. Sed illā ſolam vſuram facere debemus: vt qꝺ in hoc ſeculo miſericorditer operamur: a domino in futuro ſeculo multiplicatum recipere valeamus.
e Non ſuo. Arg. qꝺ quis nō pōt facere ſuo nomine, nec alieno: vt.xxiij.q.viij.his a quibꝰ.⁊.ff.de admi.re.ad ci.per.l.ij.in prin. Arg.cōtra.lxxxviij.di.epīs.et.ij.q.vi.ſi epīs.v.q.iij.ca.vlti.ff.que res pig.obli.poſſ.ariſto. Et eſt hic arg. ꝙ ſi aliquis quaſi ꝓcurator vel tutor, qn̄qꝫ recipit vſuras ꝙ nō poſſit petere vt ſibi reddant̄ vſure. Jo. Un̄ ſi aliqs tutor a me recepit vſuras noīe pupilli: finito officio poſſum petere vſuras a tutore: qꝛ ꝓ alio peccare non debuit: vt dꝛ hic. ſecus in alijs ꝯtrtibus: qꝛ finito offō non conuenitur tutor vel curator: vt.C.de admi.tu.ſi nō ſubſcripſiſti.⁊.C.qn̄ tu.vl'cu.eē deſi.l.j.lꝫ ſecꝰ ſit in ꝓcu-

Caſus. Dictuꝫ eſt ſupra in illo capi.ſeditionarios. ꝙ vſurarij prohibentur ordinari. In hac vero diſti.xlvij. dicit ꝙ ideo hoc cōtingit, qꝛ tales cupiditati deſeruiūt. cupidi autem ab Apoſtolo ordinari prohibentur: quia cito ⁊ facile a iuſtitia deuiant. et proſequitur vndecimū capitu. apoſtolice regule ſcilicꝫ oportet epiſcopum nō eſſe cupidum.
g Quod au tē. Hic proſequit̄.xj. cap. apoſtolice regule, non cupidū. et continuat̄ illi ca. ſeditionarios. et ideo prohibet̄ cupidꝰ quia facile a vero deuiat.
h Prohibent̄. ſcꝫ in epl'a ad Timotheum.
i Epiſcopus. Exigēs. ſed nō ſuſcipiens. tunc enim deponeretur: vt.j.e.ſi qs. contra, vbi de accipiente dicitur. vel exigēs cuꝫ effectu. vel illud pro tempore datum eſt: et non habet locum hodie: ſed habuit locum tempore apoſtolorum propter nouitatem eccleſie. Et habes hic ꝙ non quodlibet mortale peccatum deijcit iam promotum: vt.xxxv.diſtin.ca.j.et v.queſtione.iiij.in loco.
Quoniam multi. Caſus. Quidam clerici obliti diuine ſcripture dicentis. Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram. vſuras centeſimas faciebant, que in fine anni ſorti equiparantur. Ideoqꝫ ſynodus ſtatuit vt ſi quis inuentus fuerit vſuras vel hemiolia decetero exercere, vel aliquam machinationem circa hoc facere, deponatur.
k Centeſimas. Centeſima dicitur vſura que ſorti equiparatur in anno.

Adde Pau. de caſtro ⁊ Alex. de ymo. in l.ſi qͤ iniquū. §.ſi ꝓcurator ff.qꝺ qꝗſqꝫ iur. gl.tn̄.in l.ſi ſciēte.ff. de parri. vr̄ tenere ꝯtriū: quā ſeqꝗtur ibi Bar. et Ang. ꝑ l.ordinē §. in fraudē, ff.ad munici. Idē ēt ſꝫ Bar. in.l.j.§. incidit.ꝑ ti.ff. ad turpil. ⁊ Fran. tigri. in di.§.in ꝑ fraudē. facit tex. i.l.ſ C.vt ne mo ad ſuū pa. lib.xj.et ibi ang.
Iſta ſentētia et prece dēs fuit Hoſ. et Hu.ſm iſtā expoſitionē dic exigēs .i. exactū recipiens. Pctm̄ mortale nō ſꝑ deijcit, iā ꝓmotum.
Uſura centeſima.

a ¶ Tranſigens.i.quodcunq̧ nouum pactum vel contractum inueniēs in fraudem vſurarū: vt ſi ſumat rem in pignore, ⁊ non computat fructus in ſortem.ca.j.⁊.ij. extra de vſuris.

b ¶ Excogitans. Argu.ꝙ ſola cogitatio punitur: vt vj.q.j.§.ſi qs cum. quod verū eſt quo ad deū, ⁊ ſi non ꝓcedit ad actum: vt xxvij.q.j.nec aliq.

Adde an ⁊ q̄n ſola cogitatio puniať. not.in ca.j.in gl.in ṽ. nos tñ ſtudioſam. de eo qui mitti,in poſſeſ.

Omnes. ¶ Caſus. Cap. diuidiť in tres partes. In prima parte inuehiť Gregorius contra cupidos q̄ in terrenis ſunt fortes, ⁊ in celeſtibus debiles: quoniam circa terrena ſunt ardētius inſudantes: ſed ꝓ vita eterna vix per momentum laborant. In ſcd̄a parte que incipit ibi: Hi itaq̧. dicitur ꝙ cupidi et mundanorum amatores aſſimilantur arboribus quibuſdam que deorſuz vaſte ſunt, ⁊ ſurſum tenues. Nam hi tales circa terrena ſunt fortes: ⁊ in ſuperioribus deficiunt. Boni ṽo palme comparantur: que deorſuz eſt tenuis, ⁊ ſuperius ampla. Nam hi tales in celeſtibus magni ſunt: in terrenis debiles. In tertia parte que incipit ibi: Nam cum quibuſdam. hortatur nos Grego. ꝙ ſaltē ita ſimus fortes circa bonum, ſicut fuimus circa vitia corpi ſeruiēdo.

malarum.

c ¶ Palmarum. ſm̄ illḋ. Juſtus vt palma florebit.

d ¶ Amplius. tantum faciatis boni quātū feciſtis mali: nō intelligas ꝙ tādiu debeat penitere, q̄diu fuit malus: quia tāta poſſet eſſe cōtritio, ꝙ momentanea penitentia ſufficeret, de conſe.diſt.iiij.baptiſmi.

Pctōr an tandiu debeat penitere, quādiu fuit malus.

e ¶ Tales. Uidetur hic ꝙ aliqs poſſit tantum creſcere in malitia quātū in bonitate, qḋ nō eſt verū: quia charitas poteſt i infinitū extēdi: iuxta illḋ. Bonū mihi lex oris tui ſuper milia ⁊c. ſz malitia nō: quia aliqs nō poteſt eſſe ſumme malus: vt de peni.diſt.ij.§.ecōtrario.

f ¶ Aeris.i.celeſtis conuerſationis.

uentus fuerit poſt hāc definitionē vſuras accipiēs, aut aliquam adinuentionem faciēs, vel q̄libet modo negocia trāſigēs [a], aut hemiolia.i.ſeſcupla exigens, vel aliquod tale prorſus excogitatus [b] turpis lucri gratia: deijciať a clero, et alienus exiſtat a regula.

Hinc etiā Greg.in.xix.li.moralium.c.xxv.ſcribit dicens.

¶ Temporalibus lucris deſeruientes, deo nequaq̧ militare probantur.

Omnes huius ſeculi dilectores in terrenis rebus fortes ſunt, i celeſtibus debiles. Nā ꝓ tēporali gl̄ia vſq̧ ad mortē deſudare appetunt: ⁊ ꝓ ſpe perpetua nec parū q̄dē in labore ſubſiſtunt. ꝓ terrenis lucris quaſlibet iniurias tolerāt: ⁊ ꝓ celeſti mercede vel tenuiſſimi ṽbi ferre ꝯtumelias recuſant. terreno iudici toto etiā die aſſiſtere fortes ſunt: in oratione vero corā dn̄o vel vnius hore momento laſſantur. Sepe nuditatē, deiectionē, famē ꝓ acquirēdis diuitijs atq̧ honoribus tolerant: et earū rerum ſe abſtinentia cruciant, ad quas adipiſcēdas feſtināt: ſuperna autem laborioſe querere tāto magis diſſimulant, quanto ea retribui tardius putāt. ¶ Hi itaq̧ quaſi altarum arborum more deorſum vaſti ſunt, ſurſum anguſti: quia fortes in inferiora ſubſiſtūt: ſz ad ſupiora deficiunt: at contra ex qualitate palmarū [c] deſignatur proficiens vita iuſtorū: qui nequaq̧ ſunt in terrenis deſiderijs fortes, ⁊ in celeſtibus debiles: ſed longius atq̧ diſtātius ſtudioſos mag̃ deo ſe exhibēt, q̄z ſeculo fuiſſe meminerint. ¶ Nā cum quibuſdā per predicatorem noſtrū diciť. Humanū dico ꝓpter infirmitatē carnis veſtre. ſicut eñ exhibuiſt̃ mēbra veſtra ſeruire immūditie ⁊ iniq̄tati ad iniq̄tatē: ita nūc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitie in ſanctificationē. eoꝝ ꝓculdubio infirmitati cōdeſcendiť: ac ſi eis apertius diceretur. Si nequaq̧ amplius [d] poteſtis: ſaltē tales [e] eſtote in fructu bonorum operum, quales fuiſtis dudum in actione vitiorū: nec debiliores vos habeat ſancta libertas aeris [f], quos in carne validos habuit vſus terrene voluptatis. Idem Grego. ciuibus neapolitanis.

¶ Ad ſacros ordines vſurarij promoueri non debent.

De Petro [g] inſuper puenifſe [h] ad nos cognoſcite q̄ ſolidos dedit ad vſurā: qḋ vos oportet cū omni ſubtilitate [i] perquirere: ⁊ ſi ita conſtiterit, aliū eligite: ⁊ ab huiuſmodi vos pſona ſine mora ſuſpēdite. Nam nos amatoribus vſurarū nulla ratione manus imponimus. Si vero ſubtili habita inquiſitione hoc falſuz eſſe putaueritis: quia perſona eius nobis ignota [k] eſt: et vtrum ita ſit de ſimplicitate qḋ ad nos perlatum eſt, ignoramus: cū decreto [l] a vobis facto ad nos eum venire neceſſe eſt: vt vitā moreſq̧ illius ſolicitius inquirentes, ſenſum q̄q̧ pariter cognoſcamus.

De Petro. ¶ Caſus. Petro quē neapolitani elegerūt in archiepiſcopū, de quo ꝯfirmādo ſupplicauerūt pape: duo obijciebātur: ſcilz ꝙ ſolidos dederat ad vſuras: et nimis erat ſimplex. De vſura ſcribit Gre. neapoli, vt de hoc veritas inquirať: quo inuento recedant ab eius electione, ⁊ alium eligant. Si autē hoc falſuz fuerit: quia perſona eius ſibi nota nō erat, ⁊ vtrū ſit ita ſimplex vt dicitur: precipit vt de cetero romam veniat: vbi ſi aptus inuentus fuerit, iuuante dn̄o conſecrabitur.

g ¶ De petro. de eodē petro habes xxxix. diſt. petrus ⁊.lxj.diſ.ſtudij. De hac materia notaui.§.xxviij.diſtinc, pruiuſq̧.

h ¶ Perueniſſe. Iſte repulſus erat ꝓpter duo. ſcz propter vitiū vſurarū et propter ſimplicitatē: ⁊ tamen neutrū fuit ei forte oppoſitum. Et ita eſt arg.ꝙ iudex ex officio ſuo poteſt aliq̄d obijcere. extra de elec.cū nobis.

i ¶ Subtilitate. Nota ꝙ alicui cōmittitur inquiſitio de propio facto: ſz hec inquiſitio erit ſummaria, nō plena: al's nō committeretur.

k ¶ Ignota. per hoc patz ꝙ qui eſt notus, non examinať: vt.xciij. diſt. nō [illegible] valde. xxxv. q. ix. [illegible] veniā. vnde et notus ſine probatione recipiť: vt extra de regula. ad apoſtolicā. ſed dum cōſecrať, bene examinatur: vt.xxiij.diſt. qui epiſcopus.

l ¶ Cum decreto, omniū ſubſcriptionibus roboratę

et de vt.lxj.diſt.eps.⁊.lxiij.diſt.quanto. elec.ino a tuit vbi de hoc. b

Si quis clericorum. ¶ Degradari.j.xiiij.queſt.iiij.quoniam.
¶ Et abſtinere.a ſacramēt; quouſq; penitet.
Virum catholicū. hec eſt ſcda pars huius diſt.

diuitias diuiti dare, vt p vſum diuitiarū diuitē, ⁊ p virtutē patiētie coronaret egētē: q2 qcq̇d vltra neceſſitatē detinet aliq̇s, totū pauperib⁹ rapit: q2 nō min⁹ peccat q̇ aufert, q̄ q̇ indigētib⁹ ſubtrahit neceſſaria.
e ¶ Satietas. Quia tot⁹ mundus nec obolus videtur auaro: vt.xiiij.q.iiij.quid dicā. vnde illud. Semper auarus eget. et illud. Eris ſeruus eris: ſi te ſpecies trahat eris. vnde in Thobia. Deſit auaritie fex: cui ſua deeſſe ſtupeſcit. copia nuda, ſitis ebria, plena fames. Diues habere cupit quanto pl⁹ oia ſumit.

Auar⁹ eſt inſatiabilis.

ſcam⁹: vt ſi iudicio huic aptus extiterit, veſtra in eo (adiuuāte dño) deſideria cōpleamus.

Item ex cōcilio elibertano.

¶ Degradetur cleric⁹ q̇ vſuras accipere detegitur.

Si q̇s clericoꝝ detectus fuerit vſuras accipere, placuit degradari[a]: ⁊ abſtinere[b]. Itē leo eps anatho.epo.

¶ Nec iplicari errore, nec cupiditate violari ſacerdotē opꝫ.

Virū catholicū, ⁊ precipue dñi ſacerdotem, ſicut nullo errore implicari: ita nulla oportet cupiditate violari: dicēte ſācta ſcriptura. Poſt concupiſcentias tuas ne eas. mēs[c] enim potētie[d] auida nec abſtinere nouit a vetitis, nec gaudere conceſſis, nec pietati adhibere conſenſum.

Item Gregorius.

¶ Qui cupiditatem a ſe non abſcindit: bonoꝝ authori inherere non valet.

Bonoꝝ authori inherere aliter nō valem⁹, niſi cupiditatē a nobis (q̄ oim maloꝝ radix eſt) abſcindamus.

Itē Ambro. de eo qđ ſcriptū eſt in euāgelio. Hois cuiuſdā diuitis fruct⁹ vberes ager attulit. ¶ Auari eſt hominū bona inuadere, quoꝝ neceſſitatibus ſubuenire valet.

Sicut hi q̇ p inſaniā mēte trāſlati ſūt, nō iā res ipſas, ſed phātaſias paſſionis ſue vidēt: ita etiā mēs auari ſemel vinculis cupiditatis aſtricta, ſemp auꝝ, ſemp argētū videt, ſemper redit⁹ cōputat, gratius intuetur aurū q̄ ſolē. ipſa ei⁹ oro et ſupplicatio ad deum aurū q̇rit. Et poſt pauca. Interdū etiā vſure arte neq̇ſſima ex ipſo auro aurū naſcit: ſꝫ nec ſatietas[e] vnq̄ nec finis aderit cupiditati. ⁊ infra. ¶ Sed ait aliq̇s: q̇d iniuſtū eſt ſi cū aliena[f] non inuadā, ppria diligenti⁹ ſeruo? O impudēs, dic tu: q̇d ppria dicis? que ex q̇b⁹ recondis, in hūc mundū detuliſti? Qñ ingreſſus es in hanc lucē, quādo de matris ventre exiſti, q̇b⁹ facultatib⁹ (queſo) q̇bus ſubſidijs ſtipat⁹ ingreſſus es? Et poſt pauca. Proprium nemo dicat qđ eſt commune[g]: qđ pluſq̄ ſufficeret ſumptui, etiā violēter[h] obtentū eſt. ⁊ infra. ¶ Nunq̇d iniqu⁹ eſt de⁹, vt nobis non equaliter diſtribuat vite ſubſidia? vt tu q̇dem eſſes affluens ⁊ abūdans: alijs ꝟo deeſſet, ⁊ egerēt? An iccirco magis, q2 ⁊ tibi voluit benignitatis ſue experimenta conferre: ⁊ aliū per virtutē patiētie coronare: tu vero ſuſceptis dei muneribus, ⁊ in ſinum tuū redactis, nihil te reputas agere iniquū ſi tam multoꝝ vite ſubſidia ſol⁹ obtineas? Quis em̄ tā iniuſt⁹, tā auar⁹, q̄ qui tam multoꝝ alimenta non ſuū vſum, ſed abūdantiam et delicias facit? Neq; enim minus[i] eſt criminis habenti tollere, q̄ cum poſſis et abundās ſis, indigentibus denegare. eſurientiū[k] panis eſt quē tu detines: nudoꝝ indumētū eſt qđ tu recludis: ⁊ miſeroꝝ redēptio eſt et abſolutio pecunia quā tu in terra defodis. Tātoꝝ te ergo inuadere ſcias bona, quantis poſſis preſtare quod velis.

in qua probat per tres authoritates q̄ al's etiā non debem⁹ eſſe cupidi. Jo.de fan.
¶ Caſus. Leo papa hortatur clericos, ⁊ precipue ſacerdotes, ne alligentur vitio cupiditatis. Nā mēs potētie auida nec abſtinere nouit a vetitis, nec vti conceſſis, nec pietatē habet.
c ¶ Mens. Alligata vitio cupiditatis cito deuiat a vero: vt.xcvj.diſt. bene.in pn.⁊.lxxxiij.diſt.nihil.
d ¶ Potētie.i.humane dignitatis.

ij.ps. Cupidus deuiat a pietate. Eccli xviij.

Sicut. ¶ Caſus. Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima parte inuehit Ambro. cōtra auarum et eum comparat inſano: quia ſicut inſanus non videt rei veritatem, ſed ſue paſſionis phātaſias: ſic auarus non videt qđ debet, ſemper vſure ⁊ cupiditati deſeruiēs: et gratius aurū q̄ ſolē contēplat. In ſcda parte ibi: Sed ait. Reſpondet Amb. obiectioni auari dicētis. Nō pecco ſi ppriū ſeruo diligētius, cū nō inuadā aliena. Sed dicit Ambro. eū non habere ppria: ſed cōmunia ſunt indigētib⁹ q̄cūq; poſſidet vltra ppriū vſuꝫ. In tertia parte ibi: Nunq̇d iniquus. Rñdet alij obiectioni quā auarus faciebat. Dicebat em̄, ſi nō ſunt mea que poſſideo, ⁊ pecco retinēdo: ergo deus eſt iniquus q̇ tm̄ mihi dedit, ⁊ multis alijs egētib⁹ nihil vel parū. Sꝫ rñdet Ambro. Ideo voluit deus

Luce xij.c.

f ¶ Aliena. quaſi dicat, circa rē propriā nō pōt q̇s peccare: ſꝫ certe expedit reipublice ne q̇s re ſua male vtatur: vt inſtit. de his q̇ ſunt ſui vel alieni iuris. §. ſed hoc tempore.
g ¶ Cōmune. id eſt cōmunicādū tēpore neceſſitatꝫ: vt xij.q.j. duo. ⁊.q.ij. aurū. lxxxvj.di. nō ſatis. et lex dicit q̄ cibaria tēpore neceſſitatis ſunt oib⁹ cōmunicāda: vt.ff. ad.l.rhod.de iac.l.ij.§.cum in eadeꝫ. in fi.
h ¶ Etiā violenter. Dicit hic q̄ p violētiā dr̄ auferre qui vltra neceſſaria ſibi retinet: ⁊ xij.q.j.nolo. ⁊.q.ij. aurū. qđ verū eſt ſi fiat tēpore neceſſitatꝫ. nā al's poteſt q̇s ſibi vltra neceſſaria retinere: vt xij.q.j.expedit. et ca. habebat. ⁊.q.ij. aurum.
i ¶ Min⁹. Alibi inuenit q̄ magis delinq̇t q̇ aufert q̄ qui non dat: vt.xij.q.ij. ⁊ ſi illi.
k ¶ Eſurientium. Eccl'ia Nunq̇d ergo pauperes ipſum poſſunt petere? Nō directo iudicio: ſed denunciare poſſunt eccleſie illū qui nō dat. ⁊ ſic eccleſia poteſt eum cogere vt det. arg. extra de ſimo. ad apoſtolicam.

Auar⁹

Hoc ē falſum nam oē qđ ⁊c. xiiij.q.iiij.q̇d dicā.in fi. xiij. diſ.§.j. ꝟ.quo. Archi.

Ad hoc. xlij di.§.j.

q̄nq; cogit ad eleemoſynam dandā.

¶ Neceſſe. ¶ Hec eſt tertia pars huius diſt. in qua dicitur ꝛ probatur ꝙ prelatus debet bene eſſe prepoſit⁹ domui ſue. Jo. de fan.

¶ Caſus. Hic proſequitur .xij. c. apo. regule: ſcȝ oportet epm̄ eſſe domui ſue bene prepoſitū: ſcilȝ vt vxorem et filios ſi quos in laicali habitu habuerit, verbo et exemplo ꝓuocet ad virtutes: vt pri⁹ a domeſticis exigat qđ erit poſtea populis preceptur⁹. Et ꝙ debeat eſſe bene prepoſitus domui ſue: ꝓbat Gratianus duab⁹ authoritatibus Pauli, et vno exēplo .ſ. Job, qui pro filijs ſuis quotidiana ſacrificia offerebat. Si vero non ſit bene prepoſitus, ꝛ filios ſuos negligit corrigere: ordinari prohibetur.

iij. ps.

ephe. v. c.

j. Ti. iij. a.

a ¶ Neceſſe eſt. Hic ꝓſequit̃ .xij. c. apoſtolice regule oportet ordinandū eſſe domui ſue bene prepoſitū. Tūc dicitur quis bene prepoſitus domui ſue, quando familiam ſuā bene gubernat verbo et exemplo: qꝛ qui negligēter ſuos gubernauit: preſumitur cōtra eum ꝙ circa extraneos ſit magis negligēs † nec haberet frontē redarguendi alios q̄ ſuos noluit corripere: tamen ſi per euȝ nō ſtaret quin familia ei⁹ emēdaretur, non imputaret̃ ei .j. ea. cap. penulti. ꝛ vlti.

Job. j. b.

domui ſue bñ ꝑpoſit⁹ qs dicatur.

j. Re. ij. f.

† Et crimen negligentie adeo magnū eſt ꝙ inducit depoſitionem. lxxxj. di. dictū Ray.

b ¶ A domeſtic̃. vxor vero dicitur domeſtica: vt .xxxij. q. vj. cap. vlti. C. de re mili. quicunq3 .li. xij. ff. ad ſyl. l. j. §. verum.

c ¶ Vn⁹. Ammō.

d ¶ Sororē. thamar.

Neceſſe eſt[a] etiā vt ille q̄ ordinādus eſt, ſue domui ſit bene prepoſit⁹. i. ſi in laicali habitu vxorē habuit vel filios, a vitijs ad virtutū ſtudia ꝛ verbo ꝛ exemplo ꝓuocet: vt qđ poſtea preceptur⁹ eſt populis, pri⁹ exigat a domeſticis[b]. vñ apl's epheſijs ſcribit vt vxores ſuas ſicut ſua corpora diligāt: ꝛ filios ſuos nō ad iracundiā prouocēt: ſȝ enutriāt illos in oī diſciplina et correctiōe dñi. Vñ cū Paul⁹ ad Timotheū ſcribēs dixiſſet. Sue domui bene ꝑpoſitū. ſtatim ſubiūxit: Habētē filios ſibi ſubditos in oī caſtitate, ꝛ nō in accuſatione luxurie. nō eñ taliū cohabitator frontem hȝ alios redarguēdi. Vñ de beato Job legit̃ ꝙ ꝓ filijs ſuis quotidiana offerebat deo ſacrificia, offerēs holocauſta ꝑ ſingulos: quos tāta charitatis ꝑfectio in vnū cōſtrinxit, vt qſq3 eoꝝ in ſuo die cōuiuiū fratribus prepararet, ꝛ ad epulandum ſecū tres ſorores ſuas pariter inuitaret. Qđ qꝛ heli facere diſſimulauit, ac falſa pietate ſuperat⁹ deliquētes filios ferire noluit: (ſicut in libro Regū legit̃) apđ diſtrictū iudicē ſemetipſum cū filij crudeli dānatiōe ꝑcuſſit. vñ ei diuina voce đr. Honoraſti filios tuos magis q̄ȝ me. Hinc etiam Dauid erga filios bonitatē nō diſcipline ſeueritatē exercens: eoꝝ iuuētutē experimēto didicit eſſe ꝑnicioſaȝ, quoꝝ pueritiā vaga licētia ꝑmiſit eſſe voluptuoſam. Vn⁹[c] q̄ppe eorū ſororem[d] ſuā ſtupro corrumpēs a fratre ei⁹ Abſalone vcȝ inter epulas q̄s fratribus ſuis frauduleter parauerat, obtrūcat⁹ eſt. Abſalon vero poſtq̄ȝ veniā a p̄re obtinuit, de regno illum expulit: ꝛ ad cōcubinas ei⁹ ingreſſ⁹ eſt: demū per inuia deſerti patrē perſequēs, quercui inheſit, atq3 ita ſuſpenſus interijt. Hinc etiā Paul⁹ ad Timotheū ſcribit dicēs. Qui ſuorū ꝛ maxime domeſticoꝝ curā non hȝ: fidē negauit: ꝛ eſt infideli deterior. Jure ergo q̄ domui ſue neſcit preeſſe, in epm̄ ordinari ꝓhibet̃: qꝛ q̄ in re minima de q̄ ſibi[e] familiarior debet[f] cura ineſſe, fidelis nō eſt: quomodo in eccl'ia dei, vbi tot ſunt alieni, ſolicitā diligētiā exhibebit: vñ Hierony. Nō[g] eñ iuſt⁹ polluit̃ ex vitijs filioꝝ, ſed libertas[h] ab apl'o eccl'ie principi[i] reſeruat̃: vt talis fiat q̄ non timeat ꝑpter vitia liberorum extraneos reprehendere.

Quod[k] tūc fiet, ſi non erit qđ ſibi imputetur. cum eñ greſſ⁹ hoīs a dño dirigātur, nec ſint in hoīe ei⁹ vie: corripere quidē pōt: corrigere autem nō valet. pulſare pōt: nō aperire. man⁹ cōprimere, non animum mutare. ‡ Unde Auguſtin⁹ ad Uincentium donatiſtam.

¶ Bonorum hoīm diſciplina mores immutare non valet.

Quantūlibet vigilet diſciplina dom⁹ mee, homo ſum: ꝛ inter[l] homines viuo: nec mihi arrogare audeo vt domus mea melior ſit, q̄ȝ arca Noe, vbi tantum inter octo homines vnus[m] reprob⁹ inuenti ſunt valde mali.

g ¶ Non eñ. ſic .ij. q. vij. qui nec regiminis.

h ¶ Sed libertas. Corrigēdi † alios cū corripit ſuos.

i ¶ Principi. i. prelato ꝛc. Jo.

¶ Quod tunc. ¶ Hec eſt quarta pars huius diſt. in qua ꝓbatur ꝙ non imputatur patri peccatu filiorū: nec prelato peccatum ſubditorum ſi per euȝ non ſtetit. ꝛ hoc ꝓbat duab⁹ authoritatibus. Joan. de fantu.

¶ Caſus. Dictum eſt .ſ. in .§. neceſſe. ꝙ ordinandus ſue domui debȝ eſſe bene prepoſitus: qđ tunc fiet ſi non ſit quod poſſit ei imputari. Nam ſi corripiat q̄ȝtum in ſe fuerit filios: ſȝ nō corrigantur: quia non ſunt in eis vie domini: nec greſſ⁹ eorum a dño dirigūtur: non eſt ei imputādum: quia pulſare poteſt, nō aperire, nec eoruȝ animū mutare.

Ma. laj.

Apo. xxij. b.

k ¶ Quod tunc. Scilicet ꝙ domui ſue ſit bene prepoſitus.

Quantumlibet. ¶ Caſus. Auguſtinus corrigebat Uincētium donatiſtam: ſȝ obijciebat ei Uincentius: tu non debes me corrigere, cū monachos tuos corrigere non poſſis. Et reſpondet Auguſtin⁹ dicēs, non inueni meliores q̄ȝ qui in monaſterijs profecerunt: nec deteriores q̄ȝ qui in monaſterijs defecerūt: quos licet corrigere non valeam meis verbis, mihi tamē imputari nō debet. Et hoc probat tribus exemplis: ſcilicet arce Noe, ꝛ dom⁹ Abrahe, et dom⁹ Iſaac, vbi inter bonos inuenti ſunt valde mali.

e ¶ Sibi. Sic. viij. q. j. quid autem.

f ¶ Debet. i. conſueuit. Hoc ideo dico: qꝛ nemo dȝ preferre res ſuas reb⁹ ſibi cōmodatis: vt. viij. q. j. quod autem. ꝛ ff. commoda. ſi vt certo §. commodatum.

l ¶ Et inter. vkj. ipſe pater, et tres filij, ꝛ quatuor ipſorum vxores.

m ¶ Unus. ſ. cham.

a ¶ Dilexi.id eſt diligendum preuidi. ‡
b ¶ Odio.q.d.ſ.preuidi ꝙ eſſet futurus malus.
c ¶ Difficile.i.vix.quandoqʒ ponitur pro nō: vt.j.q.j. principatus.ſic.ij.q.vij.§.viduum.
c ¶ Difficile. Nota ꝙ difficile aliqui inueniuntur meliores ꝗ̄ monachi. vnde hic euidenter colligitur ratio quare ille q̄ ex natalibꝰ maxime eſt irregularis, ꝓ monachatum fiat regularis: vt.lvj.di. cap.j.quia cum ſit perfectus in virtutibꝰ nō requiritur ꝗ̄tum ad alia tanta perfectio in ipſo.xvj.qō.j.legi. in fi.et adde id quod eſt.xix.qō.vlt. non liceat.in auten. de mōachis, circa pn̄ci.colla.j. vbi dicit ꝙ monachatꝰ maliciam omnē tollit. & ſicut preſumitur hic pro illis qui in monaſterio profecerūt, ita preſumitur cōtra illos qui in monaſterio defecerunt. vnde patet ꝙ ratione loci non preſumitur ꝓ aliquo: vt.xl.diſti. non loca.& .xij.q.ij. gloria. in fi.et hoc verum eſt vbi perſona eſt nota: ſed vbi eſt ignota, ſemper preſumitur ꝓ ipſa rōne loci.xxiiij. diſt.quando.

QUod ad. ¶ Caſus. Oſtēdit papa ꝙ prelatus debet eſſe ſolicitus in correctione ſubditorum: et ſi non corrigantur ad eius monitionem, nihil imputabitur ſibi in die iudicij: ipſi autem in penis perpetuis remanebunt. nec propter perditorum conuicia a recta via debet prelatus recedere.

d ¶ Inculpatos. quia illud non eſt ex vitio noſtro, ſed aliorum: ſicut alibi vitium materie non imputatur artifici. Uel al's inculpatos. Arg. bonum ſi per aliquem nō ſtat quo minus aliquid fiat, id non eſt ei imputandum. ſimile.xxij.queſtiōe.ij.faciat homo.& .xxiij.queſtio.v.de occidendis.xliij.diſtinct.epheſijs. ſufficit enim vtiliter inchoari, licet non habeat effectum.ff.de negoc.geſt.ſed an vltro.§.j.
e ¶ Quo minus.ſi.z̄.diſt.xliij.ſcimus.
f ¶ Non recedamus. No.hoc minus, & nō, faciūt vnā affirmationem: ‡ vt.ff.de verb.ſig.duobus.

PRohibentur. ¶ hic intitulatur.xlviij.diſti.in qua proſequitur Gratianus.xiij.ca.apoſtolice regule, ſcilicet nō neophytum. Neophytus em̄.i.nouiter ad fidem conuerſus ordinari prohibetur: ne crederet ꝙ chriſtiana religio plurimum eo indigeret. Momētaneus enim ſacerdos humilitatem neſcit, & perſonarum modos: & ſepe in arrogantiam incidunt facti magiſtri qui diſcipuli eſſe nō noluerunt.

uētus eſt. Aut melior ſit ꝗ̄ domus Abrahe, cui dictum eſt. Ejice ancillā, et filiū eiꝰ. Aut melior ſit ꝗ̄ domus Iſaac: cui de duobꝰ geminis dictum eſt Jacob dilexi[a]: eſau aūt odio[b] habui. Simpliciter autem fateor charitati veſtre corā domino deo noſtro: qui eſt teſtis mihi ſuper animā meā: ex quo deo ſeruire cepi: quoniā ſicut difficile[c] ſum expertus meliores ꝗ̄ qui in monaſterio ꝓfecerunt: ita nō ſum deteriores expertꝰ, ꝗ̄ qui in monaſterio defecerunt. Hinc arbitror dictū in Apocalypſi: Juſtus iuſtificet adhuc: & qui in ſordibꝰ eſt, ſordeſcat adhuc. Itē Cypriano cornelius papa.

¶ Cōuicia perditorum a via rectitudinis nos mouere non debent.

QUod ad nos attinet cōſcientie noſtre cōuenit ſemper dare operam ne quis culpa noſtra de eccleſia pereat. Si quis autem vltro & crimine ſuo perierit: et penitentiam agere, atqʒ ad eccleſiā redire noluerit: nos in die iudicij inculpatos[d] futuros credimus qui eorum cōſulimus ſanitati: ‡ illos ſolos in penis remanſuros, qui noluerint conſilij noſtri ſalubritate ſanari. nec mouere nos debēt conuicia ꝑditorū, quo minus[e] a via recta et a certa regula non recedamus[f]: quā apoſtolꝰ inſtituit dicēs. Si hoībus placerē, chriſti ſeruus non eſſem.

¶ Diſtinctio.xlviij.

PRohibētur[g] aūt neophyti[h] in epōs ordinari: vt qui heri erat catechumenus hodie nō fiat epiſcopus. q̄ heri erat in theatro[i], hodie nō ſedeat in eccl'ia. qui veſpe erat in circo, hodie nō miniſtret altario. q̄ dudum fuerat fautor hiſtrionum, hodie nō ſit cōſecrator virginū. Cauſa autē huiꝰ ꝓhibitionis eſt ſ'm apl'm, ne elatꝰ in ſuperbiā, tanqʒ religio chr'iana plurimū eo egeret, icidat i ruinā diaboli. Momētaneus[k] nāqʒ ſacerdos neſcit humilitatem obſeruare & modos ꝑſonarū, vel ſeſe ꝯtēnere: nō ieiunauit: non fleuit: non ſe correxit: non pauperibꝰ erogauit: In arrogantiā (q̄ eſt ruina diaboli) incidūt q̄ in puncto hore necdū diſcipuli fiūt magiſtri: et ſicut Innocētiꝰ ait. Miſerū[l] eſt eū fieri magiſtrū qui necdū didicit eſſe diſcipulꝰ. Unde de eiſdē in Niceno conci. legitur.

¶ Neophytus in epiſcopum non eſt ordinandus.

QUoniam multa ſunt ſi

g ¶ Prohibētur. hic ititulat.xlviij. diſtinc.in qua proſequitur.xiij.& vlti.capit.apoſtolice regule.ſcʒ oportet ordinandum non eſſe neophytum. Dicitur autē neophytus nouellus in fide ‡ vel in religione. ‡ prohibentur autem tales ordinari, duplici de cauſa: ſcilicet ne incidant in ſuperbiam, putantes ꝙ fides chriſtiana m'ltum eis ‡ indigeat: vel quia nondum eſt expertus ſtatum eccleſie. vnde neſcit ſe alijs cōformare. Utrum autem i aliquo caſu talis valeat ordinari, dicet.j.diſtinctiōe.lxj.§.his omnibus.
h ¶ Neophyti. Non facile eſt tyroni committenda cuſtodia. nam culpa prodita is culpe reus eſt qui ei commiſit.ff.de cu.reo.non eſt facile.
i ¶ In theatro. hec ſunt ꝟba hieronymi ſuper epiſtolam ad Titum. Joan.
k ¶ Momentaneus. Longo enim tempore debet eſſe aliquis probatus: vt.xxiiij.diſtinctio.epiſcopi.in auten. quomodo oportet epiſcopos.§.ſancimus. collatione.i. et graue eſt inexpertos. & cet'a.xix.queſtione.iij.monaſterijs.
l ¶ Miſerum eſt. Miſerum enim eſt eum fieri magiſtrum qui nondum formam diſcipuli aſſumpſit.j.lxj.diſtinc.miſerum. ‡

QUoniam multa. ¶ Caſus. Duo in hoc cap. per nicenum conciliū ſtatuūtur. Primū eſt ꝙ neophyti non ordinētur, licet quondam ex quadā neceſſitate con-

‡ Fuit enim hiſpidꝰ tā corpore ꝗ̄ mēte. lvj.diſ. naſci.in fi.hu. Gen.xxj.d.
Malach.j.
Apo.xxij.b.
‡ Inferior: q̄ ſ eo q̄ inducit ſ eo q̄ eſt lacta: inducit ſ eo q̄ eſt ipſo tenta. ſecū.j. et poſt ri.ff.de tranſac. l.q̄ in ꝓſo.ff. ſoma.
‡ Scōʒ hoc exponemin⁹.i. non magis. q̄ ꝓ vt.al's ſine nō ſʒ ꝓ hu.
Neophytꝰ.
‡ vt.j. ca.j.
‡ vt.j. ca.ij.
‡ vt in hoc.§. ꝟ.cā.
perfectus nō cito q̄s fit.
‡ vt ex̄ d' elec. officij. & ca.cū in magiſtrum. Archi.